

# MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

## Betreft: Evaluatie van de werking van het Soortenschadebesluit van 3 juli 2009

Het Agentschap voor Natuur en Bos, het Departement Landbouw en Visserij, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek en het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek maken om de drie jaar een geïntegreerd verslag op over de uitvoering van het besluit. Op basis van deze verslaggeving en de advisering van de Minaraad en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij volgt een evaluatie van de werking van dit besluit waarbij er beleidsaanbevelingen worden gedaan.

### 1. Wettelijke grondslag

Art. 16. Soortenschadebesluit van 3 juli 2009 luidt als volgt :

*“Het Agentschap, het Departement Landbouw en Visserij, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek en het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek maken om de drie jaar een geïntegreerd verslag op over de uitvoering van het besluit. Bij deze verslaggeving en advisering wordt er in het bijzonder aandacht besteed aan de akkerpercelen waarvoor er gedurende meerdere jaren schadevergoeding betaald wordt vanwege schade veroorzaakt door kleine rietgans, kolgans of rietgans. Dit verslag wordt voor advies voorgelegd aan de Minaraad en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij. Op basis van deze verslaggeving en deze advisering maakt de minister driejaarlijks een mededeling op ten behoeve van de Vlaamse Regering, waarin een evaluatie van de werking van dit besluit vervat zit en waarbij er beleidsvoorstellen worden gedaan.”*

### 2. Geïntegreerd verslag

Het geïntegreerd verslag als bedoeld in artikel 16 van het Soortenschadebesluit behelst de periode van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2022.

In de behandelde periode 2020 – 2022 werden er in totaal 665 schadedossiers ingediend. Hiervan bleken er 386 (oftewel 58%) ontvankelijk te zijn.

Over de periode die door het geïntegreerd verslag wordt bestreken, is er voor ongeveer € 1.600.000 euro (nominaal) uitbetaald.

In aantal dossiers had driekwart van de ontvankelijke dossiers betrekking op watervogels (voornamelijk gewasschade door winterganzen) en wolf. Gewasschade door winterganzen is duidelijk de belangrijkste kostenpost met > 60 % van het totale uitbetaalde bedrag. Soorten als winterganzen, wolf, steenmarter en bever vormen een constante in de schadedossiers en omvatten +/- 90 % van de uitbetaalde schadedossiers. Schade door zangvogels (mezen) is zeer variabel en sterk afhankelijk van klimatologische omstandigheden. Tijdens droge zomers blijkt de schade door zangvogels (aan fruit) aanzienlijk hoger dan tijdens normale tot natte zomers. Klimatologische omstandigheden beïnvloeden ook bij andere soorten zoals winterganzen de omvang van de schade.

Het geïntegreerde verslag is toegevoegd als bijlage bij deze mededeling.

### **3. Advies van Minaraad en SALV van 28/02/2025**

Op 23 december 2024 werd een adviesvraag gericht aan de Minaraad en de SALV inzake het geïntegreerd verslag over de uitvoering van het soortenschadebesluit voor de periode 2020-2022. Op 20 januari 2025 werd op vraag van beide raden een hoorzitting gehouden in aanwezigheid van het Agentschap voor Natuur en Bos.

Het gezamenlijk advies van de Minaraad en de SALV werd goedgekeurd op 28 februari 2025 en is toegevoegd als bijlage bij deze mededeling. In wat volgt worden de randnummers [10] t.e.m. [21], die betrekking hebben op het eigenlijke advies van beide raden, inhoudelijk besproken en beantwoord. Daarnaast merken de Raden ook op dat er weinig is gebeurd met de aanbevelingen uit het advies op de vorige evaluatie. Dit advies evenals het verslag werd destijds niet meegedeeld aan de Vlaamse Regering. Omdat de Raden hun aanbevelingen uit dat advies herhalen, wordt hier eerst op ingegaan (Randnummer [7]).

In het advies van 2021 vroegen de Raden om een differentiatie van de schadedrempel in functie van de soort te onderzoeken. Deze opmerking komt voornamelijk vanuit het perspectief dat kleine – soms bij dezelfde schadelijder en in hetzelfde schadejaar terugkerende – schadebedragen (<300 euro) actueel niet uitbetaald worden. Het Soortenschadebesluit hanteert een uitbetalingsdrempel van 300 euro. Ik meen echter dat deze regeling noodzakelijk is en interpretatie geeft aan de decretale bepaling dat schade 'belangrijk' moet zijn om voor vergoeding in aanmerking te komen. De enige uitzondering die momenteel bestaat en die behouden wordt, is het wegvallen van het eigen risico voor wolf en lynx, gemotiveerd vanuit de noodzaak tot effectieve schadevergoeding om het draagvlak op te bouwen voor deze strikt beschermde en territoriale roofdieren met grote actieradius. Ik wijs erop dat het Soortenschadebesluit toelaat dat opeenvolgende schadegevallen bij eenzelfde schadelijder en binnen één jaar cumulatief behandeld worden. De regeling rond het eigen risico en de franchise wordt in die gevallen slechts één keer toegepast. De suggestie van de Raden omtrent de indexatie van het eigen risico wordt door ANB onderzocht.

De Raden vroegen om een procedure uit te werken inzake de mogelijke cumulatieve schade veroorzaakt door meerdere soorten op eenzelfde perceel. Deze problematiek stelt zich voornamelijk voor watervogels, vanwege het gelijkaardige schadebeeld over soorten heen waarbij deze soorten ook vaak gemengd voorkomen. Voor deze soortengroep is schade vaak moeilijk te objectiveren, enerzijds door de moeilijkheid om schade toe te wijzen aan individuele soorten, en anderzijds doordat het aandeel van soortenschade in een breder schadebeeld (bv. bij overstroming) moeilijk te bepalen valt. Gezien in de huidige procedure de behandeling van cumulatieve schade door watervogels reeds mogelijk is, acht ik geen verdere aanpassingen nodig.

Ik deel de mening van de raden dat voor situaties van terugkerende ernstige schade op dezelfde percelen een aparte regeling dient uitgewerkt te worden. Ik heb het ANB gevraagd een voorstel in die zin uit te werken.

De Raden verwijzen naar de complexe en tijdrovende procedure voor de raming van landbouwschade, die bovendien kan leiden tot aanzienlijke regionale verschillen in schadevergoeding voor gelijkaardige schadedossiers. De Raden vroegen of dit kan vereenvoudigd en gestandaardiseerd worden, bijvoorbeeld door het toepassen van forfaitaire bedragen. Ik heb het ANB de opdracht gegeven om in overleg met de landbouwadministratie te onderzoeken of de ramingsprocedure versneld kan worden.

Ik streef in lijn met het advies van de Raden naar een verdere administratieve vereenvoudiging van het soortenschadebesluit. Hier wordt onder meer al aan tegemoet gekomen door de ontwikkeling van een digitale applicatie die de schadeaanvraag op het terrein mogelijk maakt.

Tenslotte wezen de raden in het advies van 2021 ook op de mogelijkheid tot differentiatie in aanpak en adaptief beheer per soort te onderzoeken. Ze wijzen daarbij op een verschil in aanpak tussen beschermde en jachtwildsoorten. Binnen jachtwildsoorten wordt er bovendien ook een onderscheid gemaakt tussen soorten waarop de jacht wel en niet is geopend. Ik meen dat deze differentiatie in aanpak momenteel reeds toegepast wordt. Voor de bever werkte het ANB een soortenbeschermingsplan uit dat het evenwicht houdt tussen de strikte beschermingsstatus en het vermijden van overlast en schade, onder meer door het gedifferentieerd behandelen van beveractiviteiten op basis van een gebiedsgericht plan. Wat de jachtwildsoorten betreft waarop de jacht niet geopend is, zijn er een aantal soorten die schade veroorzaken. Met name voor de steenmarter voert het INBO momenteel onderzoek naar de verhouding tussen het aantal schademeldingen en de populatietrend, welke preventieve maatregelen effectief en toegankelijk zijn en of deze maatregelen effectief bijdragen tot een daling van het aantal schadegevallen. Ik heb het Agentschap gevraagd om op basis van dit onderzoek verder in te zetten op een doordachte, wetenschappelijk onderbouwde aanpak van de problematiek rond de steenmarter in Vlaanderen.

Randnummers [10] en [11]: De Raden wijzen erop behoedzaam om te gaan met het gebruik van gegevens uit de Wild in zicht app. Het gaat hier dan over de schademeldingen en niet over de beter gedocumenteerde aanvraagdossiers schadevergoedingen. Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) heeft sterk geïnvesteerd in de ontwikkeling van deze applicatie en blijft dit ook doen. Het is de bedoeling dat de informatie die voortvloeit uit de applicatie ruimer wordt en meer inzichten aanlevert ten opzichte van de vorige geïntegreerde verslagen. Het is praktisch echter niet mogelijk om elke melding via de applicatie te verifiëren. Ik deel de mening dat niet-gevalideerde data met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd dienen te worden. De Raden wijzen ANB er ook op dat de meer gedetailleerde data van de aanvraagdossiers onvoldoende worden benut. Er wordt niet gezocht naar

patronen in de tijd en de ruimte. Dit zou toch zeker moeten bekeken worden voor de jaarlijkse terugkerende schadedossiers zoals vraatschade door winterganzen aan de kust.

Randnummer [12] en [17]: Ik deel de mening van de Raden over het zo goed mogelijk documenteren van soortenschade. Het ANB heeft het schademeldingssysteem reeds in 2021 aangepast, zodat elke vorm van schade kan gemeld worden. Het ANB neemt ook diverse initiatieven om schademeldingen te faciliteren en om beschikbare gegevens beter te bundelen en te ontsluiten. Ik sluit mij ook aan bij de opmerking van de Raden [5] dat er beter dient gecommuniceerd te worden. Een communicatiestrategie is nodig om het meldingssysteem voldoende kenbaar te maken maar ook om de inzet van preventieve maatregelen maximaal te promoten.

Oppervlakteramingen aan de hand van dronebeelden worden in bepaalde specifieke gevallen reeds gedaan. Het ANB werkt hiervoor samen met het Agentschap voor Landbouw en Zeevisserij alsook het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek om deze techniek ook voor andere gewassen maximaal op punt te stellen.

Randnummer [13]: Het komt zeer zelden voor dat een schadedossier zo eenvoudig is dat dit kan gereduceerd worden tot het product van 1 oppervlakte en 1 opbrengst per ha. Bij de meeste gewasschadedossiers wordt er gewerkt met enkele categorieën van schade (25-50-75-100%). De nuance verdwijnt wanneer louter over de oppervlakte zou gerapporteerd worden. Zoals ik reeds aangaf, kan het wel interessant zijn om bij terugkerende schade de trend in tijd en ruimte (en gewastype) te bekijken en dit als onderdeel van een diepgaandere analyse. Hetzelfde zou ook kunnen gebeuren over schadecategorieën per gewas. Er moet dan wel met uniforme schadecategorieën gewerkt kunnen worden.

Randnummer [14]: Ik deel de mening van de raden om tot een betere definiëring van de schadeveroorzakende soorten te komen. Ik heb het ANB gevraagd dit in een volgend verslag mee op te nemen.

Randnummer [15], [16] en [19] : Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) heeft akte genomen van de vormelijke en inhoudelijke suggesties van de raden en zal deze bij de opmaak van een volgend verslag in overweging nemen, voor zover de beschikbare gegevens dat toelaten.

Randnummer [18]: De Raden vragen verduidelijking bij de discretionaire bevoegdheid van de dossierbehandelaar. Wanneer een schadelijder aangeeft dat de dieren afkomstig zijn uit een gebied waar geen bejaging of bestrijding werd toegestaan, is het aan de dossierbehandelaar om zowel de bejaagbaarheid aan de hand van de eigen kaartlagen als de afkomst van de diersoort te verifiëren. De bewijslast van waar de dieren vandaan komen ligt momenteel bij de schadelijder zoals opgenomen werd in artikel 10 van het Soortenschadebesluit. Ik vraag het ANB om hierrond een interne richtlijn op te maken.

Randnummer [20] en [21] : Het Agentschap voor Natuur en Bos maakt voor de evaluatie van de Code Goede Praktijk in samenwerking met het Departement Landbouw en Visserij, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek, het Algemeen Boerensyndicaat, de Boerenbond, de Hubertus Vereniging Vlaanderen, Vogelbescherming Vlaanderen vzw en Natuurpunt vzw een verslag op dat naast de evaluatie van het besluit en de effectiviteit van de beschreven maatregelen ook de eventuele verbetervoorstellen bevat. Dit verslag is dus breed beschikbaar voor alle betrokken stakeholders.

Het ANB zal de evaluatie van het Ministerieel Besluit tot vaststelling van een Code Goede Praktijk (hierna CGP), die reeds vorige legislatuur werd opgestart, zo spoedig mogelijk afronden en mij adviseren over de nodige aanpassingen aan dit MB. Zo werden preventieve maatregelen voor wolvenschade nog niet opgenomen in de huidige CPG, wat bij de aanpassing overwogen kan worden.

#### **4. Evaluatie en beleidsvoorstellen**

De stijgende soortenschadeproblematiek is voelbaar en leidt tot bijkomende uitdagingen, maar is tegelijk het gevolg van een succesvol soortenbeleid waarbij diverse soorten het steeds beter doen (bv. steenmarter, das), en andere soorten na lange afwezigheid terugkeren in Vlaanderen (bv. everzwijn, bever, wolf). De noodzaak tot samenleven met in het wild levende diersoorten groeit. Een essentieel onderdeel van het soortenschadebeleid is de mogelijkheid om onder bepaalde voorwaarden schadevergoeding te vragen van de Vlaamse Overheid. De regels hiervoor zijn decretaal vastgelegd (Jachtdecreet en Natuurdecreet), en worden verder uitgewerkt in het Soortenschadebesluit.

De toenemende schadeproblematiek en diverse maatschappelijke gevoeligheden omtrent schadesoorten in Vlaanderen, zoals mag blijken uit het geïntegreerde verslag en de advisering van de raden, creëert de noodzaak om een aantal aspecten van het soortenschadebeleid aan te scherpen.

Na analyse en evaluatie van het geïntegreerde verslag en van het advies van de raden zoals hierboven besproken, kan ik de beleidsvoorstellen als volgt samenvatten:

Aan de basis van een maatschappelijk gedragen soortenschadebeleid, ligt objectieve en volledige informatie. De vormelijke en inhoudelijke suggesties voor de opmaak van een volgend verslag worden meegenomen. Daarenboven blijft het ANB de WildinZicht-applicatie verder verfijnen om schademeldingen beter te faciliteren en beschikbare gegevens beter te bundelen en te ontsluiten. Om structurele schade beter in beeld te brengen, zal er een trendanalyse gebeuren op de gewasschadedossiers van winterganzen.

In het kader van de in de beleidsnota aangekondigde evaluatie van de soortenschaderegeling, worden de volgende thema's momenteel voorbereid door ANB:

- Er wordt nagegaan welke administratieve vereenvoudigingen mogelijk zijn, oa betere gegevensuitwisseling tussen landbouw- en natuuradministratie;
- Er wordt nagegaan of er procedurele vereenvoudigingen/modernisaties mogelijk zijn, gaande van het proces tot vaststelling van schade tot de eigenlijke raming zelf. Zo wordt er momenteel reeds gebruik gemaakt van drones om sneller en efficiënter te werken;
- Met betrekking tot preventieve maatregelen heb ik opdracht gegeven om de voorziene driejaarlijkse evaluatie van de Code Goede Praktijk zo spoedig mogelijk af te ronden en mij te adviseren over de nodige aanpassingen.
- Zoals voorgesteld door de Raden wordt een procedure voorbereid voor jaarlijks terugkerende schade en wordt een indexatie van het eigen risico voorgesteld.

De aanpassingsvoorstellen zullen worden voorbereid in overleg met de relevante actoren.

De Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw

Jo BROUNS